

1

Euran tukiyhdistyksen syyskokous 8.11.2023

Ajankohtaista tietoa
vammaislainsäädännöstä ja
Tukiliiton tuki jäsenyhdistyksille
Ritva Still

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

2

2

Vammaislainsäädännön tilanne

- Eduskunta on päättänyt siirtää vammaispalvelulain voimaantuloa vuoden 2025 alkuun

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

3

3

Uuden vammaispalvelulain peruslähtökohtia

- **Diagnoosineutraalisuus.**
- **Ei ikärajoja** (ikäntymisrajaus poistettiin).
- **Asiakaslähtöisempi asiakasprosessi**, jossa lapsiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.
- Lain mukaiset erityispalvelut turvataan edelleen pääosin **subjektiivisina oikeuksina**.
- Palvelut edelleen vamma vuoksi tarvittavan avun ja tuen osalta **maksuttomia**.
- StV totesi lisäksi mietinnössään, että hyvinvointialueiden tulisi käyttää kehitysvammaisten ja autismlukijon henkilöiden **elämänmittaisia, välttämättömiä palveluita järjestäessään** ensisijaisesti ulkoisten sopimuskumppanien kanssa **kestäviä järjestämistapoja**, kuten henkilökohtainen budjetointi, yksilöllinen maksusitoumus tai palveluseteli → sovellettava yhdenvertaisesti.

Salisma / Kokko / Saarinen 261023

4

4

Aiempaa lapsilähtöisempi vammaispalvelulainsäädäntö

- Pohjana YK:n vammaissopimus ja lapsen oikeuksien sopimus.
- Lapsen edun turvaaminen on aina lähtökohta järjestettäessä lapsen palveluita.
- Lapsella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta ja nuorella 18–24-vuotiasta henkilöä.
- Lapset huomioitiin jo valmistelussa: kunkin pykälän osalta tehtiin erillinen arviointi, edellyttääkö lapsen oikeuksien toteutuminen erityisiä säännöksiä, ja tarpeellisiksi katsotut erityissäännökset otettiin mukaan lakiin.
- Lapsen asumisen tukea koskevaa sääntelyä täsmennettiin ja täydennettiin valiokuntakäsittelyssä merkittävästi.
- Lasten huomioimisessa kaikkiaan suuri parannus verrattuna nykyiseen vammaispalvelulainsäädäntöön, vaikka joitakin puutteitakin on.
 - Esim. vuoroasuvat lapset huomioidaan vain esteettömän asumisen tuen pykälässä, eikä kaikissa tärkeissä pykälissä perusteluineen huomioida erikseen lapsia, vaikka olisi ollut tarpeen (esim. tuettu päätöksenteko ja vaativa moniammatillinen tuki).

Salisma / Kokko / Saarinen 261023

5

5

Lain tarkoitus (1 §)

1 § Lain tarkoitus

- Tämän lain tarkoituksena on:
 - 1) toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä;
 - 2) tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista;
 - 3) turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut.
- **Lain tarkoituksen tulee ohjata sen soveltamista.**

Salisma / Kokko / Saarinen 261023

6

6

Lain soveltamisala (2 §)

- Lakia sovelletaan **vammaiseen henkilöön, jonka**
 - vamman tai sairauden aiheuttama fyysinen, kognitiivinen, psyykkinen, **sosiaalinen** tai aisteihin liittyvä toimintarajoite on pitkäaikainen tai pysyvä;
 - vamma tai sairaus yhdessä yhteiskunnassa esiintyvien esteiden kanssa estää osallistumisen yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa (eli ns. vammaisuuden sosiaalinen malli); ja
 - itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää **välttämättä** tämän lain mukaisia palveluita.
- Erityispalveluja tämän lain perusteella, jos vammainen henkilö ei saa yksilöllisen tarpeen mukaisia ja sopivia palveluja muun lain nojalla, huomioiden edelleen asiakkaan edun ensisijaisuuden periaate.

Salisma / Kokko / Saarinen 261023

7

7

Uuden vammaispalvelulain mukaiset palvelut

- Valmennus (läheisille osin määrärahasidonnainen)
- Henkilökohtainen apu
- Erityinen osallisuuden tuki ("HA:n vastinpari voimavarattomille")
- Tuettu päätöksenteko (kokonaan uusi palvelu)
- Vaativa moniammatillinen tuki
- Asumisen tuki
- Lapsen asumisen tuki (ml. asuminen kodin ulkopuolella)
- Esteettömän asumisen tuki
- Lyhytaikainen huolenpito (ei sis. kuntouttavaa varhaiskasvatusta)
- Päivätoiminta
- Kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta
- Liikkumisen tuki
- Taloudellinen tuki (määrärahasidonnainen)
- Taloudellinen tuki hengityslaitteen varassa elävälle henkilölle
- Muut lain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeelliset palvelut ja tukitoimet (määrärahasidonnainen)

8

Siirtymäsäännökset

- Siirtymäsäännökset = säännökset, joita sovelletaan siirryttäessä uuden lain soveltamiseen
- Hallitus on ehdottanut uuden vammaispalvelulain siirtymäsäännöksiä myöhennettäväksi lain voimaantulon [REDACTED] lykkäämisen seurauksena.
- Päätökset pysyvät voimassa niihin kirjatus voimassaoloajan, mutta kuitenkin max. 3 vuotta, ellei asiakas itse aiemmin toivo uuden lain mukaista päätöstä tai hänen tarpeensa sitä vaadi
- Poikkeus: kuntouttavaa varhaiskasvatusta koskevat EHO-päätökset ovat ilman siirtymäaikaa voimassa niihin merkityn voimassaoloajan loppuun saakka
- Erytisen osallisuuden tuen tuntimäärien porrastaminen sekä hengityslaitteen varassa elävän henkilön taloudellisen tuen indeksikorotusten määräytyminen.
- Tuettu päätöksenteko tulee voimaan 1.1.2025 alkuperäisessä aikataulussa.

Salisma / Kokko / Saarinen 261023

9

9

Siirtymäsäännökset

Erytisen osallisuuden tuen tuntimäärät nousevat portaittain

- Vuonna 2025 sitä järjestetään vähintään 10 h / kk
- Vuonna 2026 sitä järjestetään vähintään 20 h / kk
- Vuoden 2027 alusta lähtien sitä järjestetään vähintään 30 h / kk

Tuetun päätöksenteon säännökset tulevat voimaan yhtä aikaan muun lain kanssa 1.1.2025.

STM

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

10

10

Palveluiden järjestäminen ennen uuden vammaispalvelulain voimaantuloa 1/2

- Sovelletaan nykyistä vammaislainsäädäntöä eli esimerkiksi vammaispalvelulakia ja kehitysvammalakia (ja siis myös tehdään EHO:t)
- Muutoksenhakuviranomainen erityishuollon palveluissa on aluehallintovirasto.
- YK:n vammaissopimus on Suomessa laintasoisena voimassa.
- Perustuslaki 22 §, perus- ja ihmisoikeusmyönteisen laintulkinnan periaate: vammaisten henkilöiden palveluiden oltava sopusoinnussa muun muassa YK:n vammaissopimuksen sisällön kanssa.

Salisma / Kokko / Saarinen 261023

11

11

Palveluiden järjestäminen ennen uuden vammaispalvelulain voimaantuloa 2/2

- VPL:n ja KVL:n perusteella, huomioiden YK:n vammaissopimuksen ja yhdenvertaisuuslain mukaisen veloitteen tehdä vamman vuoksi tarvittavat kohtuulliset mukautukset, voi jo nyt olla oikeus saada samansisältöisiä palveluita kuin uusi VPL toisi (mm. vahvaa tukea vammaisen lapsen asumiselle kotona, vapaa-ajan apua sekä tukea päätöksentekoon)
- näiden palvelujen hakeminen jo ennen uuden lain voimaantuloa on mahdollista, vaikka oikeudet uuden lain myötä vahvistuvatkin
 - Esim. Juristi vastaa -teksti: [Miten vammaisen lapsen asumista oman perheen kanssa tulee tukea?](#)
- Apua palveluasioissa saa tarvittaessa esim. Tukiliiton lakineuvonnasta: www.tukiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/lakineuvonta/

12

Esimerkkinä aamu- ja iltapäivätoiminta erityishuollossa

- Tällä hetkellä hyvinvointialueen tulee edelleen taata maksuton erityishuollon palvelu niille, jotka sitä vammaansa liittyvän yksilöllisen hoidon ja huolenpidon vuoksi tarvitsevat (kehitysvammalaki 1 ja 2 §).
- Asiakkaan edun ensisijaisuuden periaate (SHL ja AsiakasL): ”Asiakasta koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu” (ml. maksuttomuus).
(<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/asiakasprosessi/asiakkaan-asema-ja-oikeudet>)
- Normaalisuuden periaate: kun lapsen hoidon ja huolenpidon tarve poikkeaa tavanomaisesta, ikätason mukaisesta tarpeesta kehitysvammaisuudesta johtuen, on hoidon tarpeeseen vastattava tarvittaessa kehitysvammalain mukaisena erityishuoltona.
- Subjektiiivinen oikeus: kun edellytykset täyttyvät, on palvelu myönnettävä. Yleislain mukaisen, maksullisen palvelun olemassaolo yksinään ei ole peruste syrjäyttää subjektiiivista oikeutta.

Salisma / Kokko / Saarinen 261023

13

13

Esimerkkinä aamu- ja iltapäivätoiminta erityishuollossa

Vuoden 2023 alussa voimaan tuli kehitysvammalain 2 §:n muutos:

Kunta voi tuottaa yksilöllistä hoitoa ja muuta huolenpitoa siltä osin kuin se on hyvinvointialueen ja kunnan tehtäväkokonaisuuksien toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista.

- Uusi (lykätty?) VPL 24.2 § tällä hetkellä: Lyhytaikaista huolenpitoa on oikeus saada myös, jos kunta ei järjestä perusopetuslain 48 b §:n perusteella sellaista aamu- ja iltapäivätoimintaa, joka vastaa vammaisen lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. *Tämä ei ole vielä voimassa!*
- Ylen juttu aiheeseen liittyen (haastateltu Tukiliiton asiantuntija Anne Saarista): <https://yle.fi/a/74-20050405>

Salisma / Kokko / Saarinen 261023

14

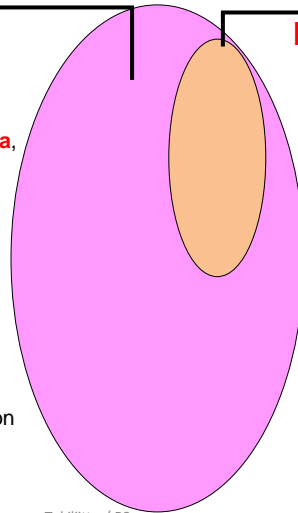
14

Palvelusuunnitelman ja erityishuolto-ohjelman ero

Palvelusuunnitelma

- Suunnitelma **kaikista palveluista ja tukitoimista**, joita vammaisen henkilö tarvitsee **jokapäiväisessä elämässään**.
- Palvelusuunnitelma ei ole päätös, vaan siihen kirjattavia palveluja on **haettava erikseen**.
- Muutoksenhakuohjeistus on jokaisesta päätöksestä erikseen (sosiaali- tmv. lautakuntaan).

Tukiliitto / RS

Erityishuolto-ohjelma

- Sisältää **palvelut ja tukitoimet**, joita henkilö saa **kehitysvammalain nojalla erityishuoltona**.
- **Hallintopäätös** kaikista kehitysvammalain mukaan saatavista palveluista.
- Muutoksenhakuohjeistus erityishuolto-ohjelmasta on aluehallintovirastoon.

15

15

Erityishuolto-ohjelman sisältö

- **Päätös: erityishuoltona toteutettavat palvelut määrä/missä/milloin**
 - Esimerkiksi: työ- ja päivätoiminta, asumisen tukitoimet, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta, lyhytaikainen huolenpito, kuntoutusohjaus, tukihenkilö, erityisneuvolan tai kuntoutuskeskuksen tuottamat palvelut yms.
- **Päätös ajalle** päivämäärät
- **Päätöksen valmistelijat**
- **Päätöksentekijä** allekirjoitus, aika ja paikka
- **Tarkastusajankohta**
 - Sovittuna ajankohtana tai tarpeen mukaan
- **Muutoksenhakuohjeistus (AVI)**

2023

RStill

16

16

Tukiliiton tuki jäsenyhdistyksille

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

17

17

Mikä on Kehitysvammaisten Tukiliiton suunta tulevaisuudessa?

Strategia 2023-2026: Rakennamme kaikkien yhteistä maailmaa näkyvänä vaikuttajana, osallisuuden vahvistajana ja yhdistysten tukijana.

Visiomme 2026

Kehitysvammaisten Tukiliitto on vahva vaikuttaja, joka edistää kehitysvamman tai muun syyn vuoksi apua ja tukea tarvitsevien ihmisten osallisuutta ja oikeuksia sekä heidän ja heidän perheidensä ja läheistensä palveluiden toteutumista.

Olemme uudistuva ja saavutettava kansalaisjärjestö.
Kutsumme mukaan myös uusia toimijoita ja ryhmiä.

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

18

18

Tavoitteemme 2026

1. Tukiliitto on vahva yhteiskunnallinen vaikuttaja ja oikeuksien edistäjä.
2. Kehitysvammaiset ihmiset saavat tuen toimijuutensa ja moninaisten rooliensa toteutumiseen yhteiskunnassa ja Tukiliiton toiminnassa.
3. Perheillä ja lähi-ihmisillä on keinot ja osaamista tukea kehitysvammaisen henkilön päätöksiä, itsenäistä elämää, toimijuutta ja merkityksellisiä vuorovaikutussuhteita.
4. **Vapaaehtois- ja vertaistoiminnan sekä kokemusasiantuntijuuden muodot toimivat ja monipuolistuvat. Ne tarjoavat mielekkäitä tehtäviä myös apua ja tukea tarvitseville ihmisille.**
5. **Liiton vahva tuki auttaa jäsenyhdistyksiä uudistamaan paikallista ja alueellista vaikuttamista ja kansalaistoimintaa.**

Yhdistystoiminnan kehittämisen suunta

- Tuki osallisuuteen
- Yhdistyksen näkyvyys, aktiivisuus ja vetovoimaisuus
- Hallittu yhdistysten yhdistyminen

Satakunnan tukipiirin yhdistykset

(1.1.2023)

SATAKUNNAN TUKIPIIRI RY			
SATAKUNNAN TUKIPIIRI RY	EURAJOEN KEHITYSVAMMAISTEN TUKI RY	Satakunnan hyva	27
SATAKUNNAN TUKIPIIRI RY	HUITTISTEN SEUDUN KEHITYSVAMMAISTEN	Satakunnan hyva	52
SATAKUNNAN TUKIPIIRI RY	POHJOIS-SATAKUNNAN KEHITYSVAMMAISTE	Satakunnan hyva	52
SATAKUNNAN TUKIPIIRI RY	RAUMAN SEUDUN KEHITYSVAMMAISTEN TU	Satakunnan hyva	80
SATAKUNNAN TUKIPIIRI RY	PORIN SEUDUN KVT RY	Satakunnan hyva	99
SATAKUNNAN TUKIPIIRI RY	EURAN SEUDUN KEHITYSVAMMAISTEN TUKI	Satakunnan hyva	124
SATAKUNNAN TUKIPIIRI RY	HARJAVALLAN SEUDUN KEHITYSVAMMAISTE	Satakunnan hyva	127
		yhteensä	561

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

21

21

Lakineuvontapalvelu

Tukiliiton lakineuvontapalvelu antaa tietoa, tukea ja ohjausta kehitysvammaisten ihmisten oikeuksiin ja palveluihin liittyvissä asioissa. Voit olla yhteydessä puhelimitse tai sähköpostitse.

- Sähköposti lakineuvonta@tukiliitto.fi
- Puhelinnumero 040 177 3771
ma ja to klo 10-14 , ti ja ke klo 12-15

Tuki ja neuvot kotisivut: www.tukiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

22

22

Tukiliiton vammaisoikeuden webinaarit

- Oikeus yhdenvertaiseen oppimiseen: 28.11. Varhaiskasvatus ja sen tuki, oppimisen tuki uudistuksineen, oppivelvollisuus ja tuki toisella asteella.
- Seuraa Tukiliiton tapahtumakalenteria: <https://www.tukiliitto.fi/toiminta/tapahtumat/>

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

23

23

Yhdistysten tuen tiimi

Ohjaamme ja neuvomme >

Jäsenyhdistysten tukitiimi on yhdistyksiä varten. Opastamme esimerkiksi vaikuttamisen ja vapaaehtoistoiminnan kysymyksissä sekä yhdistyshallintoon liittyvissä asioissa.

→

Ritva Still, Salla Pyykkönen, Mari Hakola, Tarja Hallavainio
Sanna Tikkanen ja Sanna-Maria Myllyharju

Sähköposti: etunimi.sukunimi@tukiliitto.fi

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

24

24

Jäsenpalvelu >

Palveluihimme jäsenyhdistyksille kuuluvat keskitetty jäsenrekisteripalvelu sekä keskitetty jäsenmaksuperintä.

25

Tunne palvelusi verkkokoulutukset (Teams)

- Asuminen
- Läheisten tuki asioiden hoitamisessa
- Mitä peruskoulun jälkeen?
- Henkilökohtainen apu
- Palvelusuunnitelma / asiakassuunnitelma

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

26

26

Alueellinen vaikuttaminen

Satakunnan
vaikuttamistyöryhmä:

- [Mari Lönnberg, Eura](#)
- [Merja Kataja, Pohjois-Satakunta](#)
- [Katja Halinen, Pori](#)
- [Maritta Tuominen, Huittinen](#)
- [Outi Kangasniemi, Pohjois-Satakunta](#)

Tukiliiton alueellisten vaikuttamistyöryhmien yhdyshenkilöiden valtakunnallinen tapaaminen to 16.11.2023 klo 17.30-19. Teamsilla.

Iltaan kutsutaan kaikkien vaikuttamistyöryhmien ja -verkostojen yhdyshenkilöt suoraan sähköpostitse.

Illan teema (tarkentuu lähempänä)

- toiminnan käytännöt ja keskustelua kokemuksista
- Tukiliiton tuki vaikuttamistyöryhmien työhön
- keskustelua toiminnan kehittämistä ja tuen tarpeista
- verkostoituminen valtakunnallisesti

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

27

27

Alueellinen hyvinvointialueen vaikuttaminen

Satakunnan
vaikuttamistyöryhmä:

- [Mari Lönnberg, Eura](#)
- [Merja Kataja, Pohjois-Satakunta](#)
- [Katja Halinen, Pori](#)
- [Maritta Tuominen, Huittinen](#)
- [Outi Kangasniemi, Pohjois-Satakunta](#)

Tukiliiton alueellisten vaikuttamistyöryhmien yhdyshenkilöiden valtakunnallinen tapaaminen to 16.11.2023 klo 17.30-19. Teamsilla

- Iltaan kutsutaan kaikkien vaikuttamistyöryhmien ja -verkostojen yhdyshenkilöt suoraan sähköpostitse.

Illan teema (tarkentuu lähempänä)

- toiminnan käytännöt ja keskustelua kokemuksista
- Tukiliiton tuki vaikuttamistyöryhmien työhön
- keskustelua toiminnan kehittämistä ja tuen tarpeista
- verkostoituminen valtakunnallisesti

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

28

28

Jäsenyhdistysten verkkotreffit kerran kuukaudessa

**Jäsenyhdistysten verkkotreffit 15.11.
kello 17.30–19 (Teams)**

- **Toimintarahana hausta ja kriteereistä** sekä hyvinvointialueiden rahoituksista yhdistyksille: *Lea Vaitti, Tukiliiton kansalaistoiminnan johtaja*
- **Kokemustoimijan puheenvuoro toimintarahana käyttämisestä:** *Tarja Hallavainio, Sysmän tukiyhdistyksen sihteeri*
- **HUOM Iltaan ei tarvitse ilmoittautua.**
- Pääset mukaan linkkiä klikkaamalla [Liity kokoukseen napsauttamalla tästä](https://www.tukiliitto.fi/tapahtuma/jasenyhdistysten-verkkotreffit-6/)

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

29

29

Jäsenyhdistysten taloudellinen tuki

Toimintaraha haku tammikuussa 2024

www.tukiliitto.fi/tukiliitto-ja-yhdistykset/tuemme-yhdistyksia/taloudellinen-tuki/

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

30

30

Tilaa sähköpostiisi:

<https://uutiskirje.tukiliitto.fi>

AKKUNA

Tukiliiton yhdistysposti

10 / 2023

<https://www.tukiliitto.fi/tukiliitto-ja-yhdistykset/tuemme-yhdistyksia/yhdistysposti-akkuna/>

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

31

31

Teemaviikko 1.-7.12.2023

Kehitysvammaisten ihmisten oikeuksien viikko:

**Itse-
määrämis-
oikeus**

”Itsemäärämis-oikeudesta pitää huolehtia”

Voit tilata viikon tapahtumiin korttipohjia ja tarroja sähköpostilla osoitteesta teemaviikko@tukiliitto.fi

KEHITYSVAMMAISTEN IHMISTEN OIKEUKSIEN VIIKKO 1. – 7.12.

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

32

32

Tukiviesti

- Toimitetaan paperisena vielä vuoden 2024 loppuun
- Asia on päätetty liittohallituksessa ja hyväksytty viime liittokokouksessa (osana toimintasuunnitelmaa)
- Verkkolehti kurkottaa kuplan ulkopuolelle
- **Ei koske Leija -lehteä**
- Tukiviestin 4/2023 välissä julkaistaan lukijakysely, jossa voi antaa palautetta lehden tekijöille
- Sähköisen lehden lukemiseen ei toistaiseksi tarvita käyttäjätunnuksia.

Löydät lehden osoitteesta:
www.lukusali.fi

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

33

33

Jäsenyhdistyskyselyt tammikuussa 2024

- Kyselyt kohdistetaan yhdistysten puheenjohtajille, sihteereille ja osin muille toimihenkilöille, joiden yhteystiedot löytyvät jäsenrekisteristämme.
- Kysymme vastaajilta yhdistysten toiminnasta ja siitä, kuinka he arvioivat yhdistyksen toiminnan muuttuneen vuoden aikana.
- Kartoitamme myös toimijoiden näkemyksiä yhdistysten tulevaisuudesta sekä kattojärjestön tuen merkitystä yhdistyksille.

Kehitysvammaisten Tukiliitto 2023

34

34

Kiitos kun kuuntelit

- Ritva Still, ritva.still@tukiliitto.fi ja 050 5695 360

Tukiliitto.fi

@tukiliitto